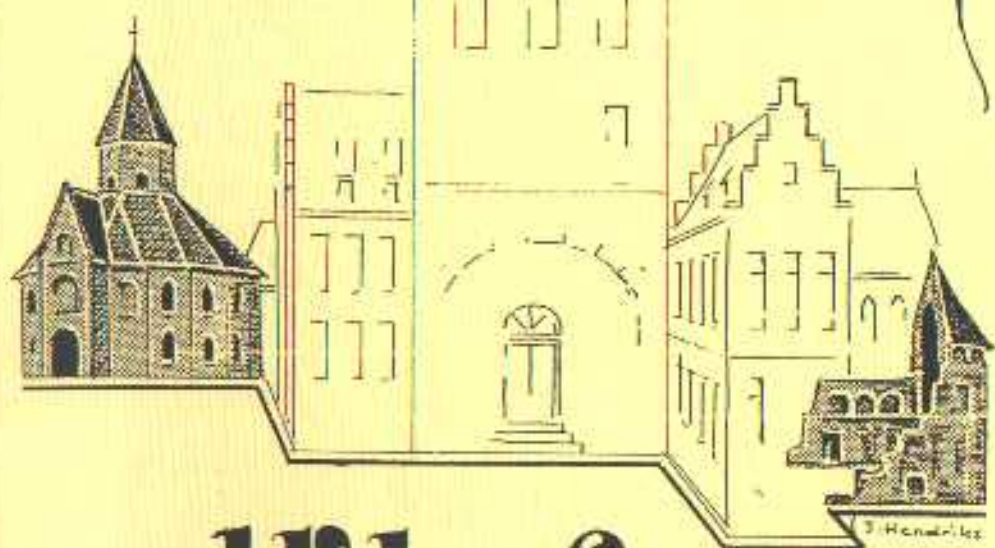

15 jaar

VALKHOF - VERENIGING

valkhof nieuws

15e jaargang no. 3
1978 - 1993

VALKHOF NIEUWS

REDAKTIEADRES: ST. ANNASTR. 286
6525 HC NIJMEGEN

REDAKTIELEDEN: M. Vollebregt;
H. Schoonwater;
A. Janssen;
H.v. Brienen.

VALKHOF VERENIGING

LIDMAATSCHAP: Postbus 1390 6501 BJ NIJMEGEN.

CONTRIBUTIES: f20,- per jaar (65+; f15,- op
postgironummer 4458363 t.n.v.
Valkhofvereniging Nijmegen.

VALKHOFKAPEL: Afspraken voor bezichtigingen
of rondleidingen: H.v. Brienen,
St. Annastr. 286 6525 HC Nijmegen
tel.: 080-541379.

BESTUURSLEDEN: J. Nooy : Voorzitter ;
P. Kruse : Secretaris ;
N. Verhaaf (Penningmeester) ;
H.v. Brienen ;
L. Hubers ;
M. Vollebregt.

VALKHOFSTICHTING

SCHENKINGEN: ABN'AMRO'bank Nijmegen.
Rekeningnummer: 53.76.75.930
Giro: ABN'AMRO'BANK: 821025.
De Valkhofstichting beheert
een herbouwfonds.

INLEIDING.

HET VALKHOF; VERLEDEN, HEDEN EN TOEKOMST.

Op 20 november 1993 bestaat onze Valkhofvereniging vijftien jaar!

Terugkijkende over de weg die wij gingen, moeten wij toegeven, gemakkelijk is alles niet gegaan. De onvermoeide werkers van het eerste uur moesten het opnemen tegen een soor elitaire tegenstanders die gewend waren overal gelijk te krijgen en te hebben! Maar ondanks de vernederingen die 'onze' mensen vaak op de koop toe moesten nemen, werd er veel bereikt.

Als wij heden om ons heen kijken, staan wij sterker en zijn zonder het misschien te beseffen allang een deel geworden van de nog steeds verder groeiende Valkhof geschiedenis! De St. Nikolaaskapel die 15 jaar geleden nog stil en eenzaam stond te verkommeren, wordt steeds meer bezocht door toeristen uit de gehele wereld. Een hoogtepunt bereikten wij zeker tijdens de Theophano-herdenking in 1991. Nijmegen heeft hierbij weer een interessante historie teruggewonnen, die zeer hoog gewaardeerd staat bij het bezoekende publiek. Wij kunnen dus met een gerust hart in de toekomst kijken en onze onvermoeide medewerkers het volle vertrouwen geven!

Het Keizerlijk Valkhof gaat beslist weer 'het kloppende hart' van Nijmegen worden!!

In dit jubileumnummer zult U dan ook uitvoerig omschreven; het verleden, heden en de toekomst vinden van onze nog veelbelovende Valkhofvereniging!!

Lees zeker pag. 45 tot 48 over ons interessante lustrumprogramma!!

Redactie.

NU AL WEER VIJFTIEN JAREN GELEDEN....

Op een kille maandagavond in november (het was buiten nog geen 9°) werd in café-restaurant 'De Karseboom', hoek Mariënborg, van Broeckhuysenstraat, in Nijmegen een belangrijk besluit genomen. Er was hier n.l. een aantal Valkhofgeïnteresseerden bijeen waarvan heden nog alle namen bekend zijn! De heren; M.v.d.Hurk, Ger. van Meteren, B.Kooij, J.v.Meteren, A.v.d.Bongaard, A. Hubers, F.Hendriks, H.Moed, G.Hermans, P.Prinzen, R. Weijers, J.Len Haaf, mevr. R.Len Haaf-Poldermans, J.Nooy, I.Hoonhout, H.Prakke, H.Istourgie, Th.Verwey, H.v.Brienen, H.Meyer, en P.de Leeuw, in totaal dus 21 personen.

De heer J.v.Meteren beschrijft het zo mooi in het éérste Valkhofnieuwsblad dat al enige maanden later verscheen:

'...De gespreksleider, de heer P.de Leeuw, heet de aanwezigen welkom en licht het doel van deze avond toe en wijst er op dat de keus van de mensen die zijn uitgenodigd het gevolg is van de bekendheid van de initiatiefnemers met de genodigden. Hij is er zich van bewust dat wellicht een groot aantal geïnteresseerden niet is uitgenodigd. Instellingen zijn met opzet nog niet uitgenodigd, omdat het de initiatiefnemers gewenst voorkwam eerst bij een aantal geïnteresseerden te polsen, of hun ideeën zouden aanslaan. Ook de pers zal eerst na deze avond worden geïnformeerd. Mochten de ideeën aanslaan, dan zullen uiteraard alle verenigingen en instellingen die zich op enigerlei wijze met het Valkhof bezig houden, worden benaderd. De heer de Leeuw acht samenwerking uiterst belangrijk. Hij zegt voorts, dat de initiatiefnemers als rechtsvorm een vereniging voorstaan, niet alleen omdat deze vorm uit democratisch oogpunt te prefereren is,

maar ook, en dat is een uitvloeisel daarvan, omdat in die vorm de betrokkenheid van de burgerij het best tot uitdrukking kan komen: een vereniging heeft immers leden.

Het doel van de vereniging zou moeten zijn: het wekken van belangstelling voor (de geschiedenis van) het Valkhof, (het bevorderen van) de bestudering van de geschiedenis van dit te weinig in het stadsgebeuren betrokken stukje Nijmegen. het toeristisch aantrekkelijk hiervan. Uiterst voorzichtig (!) zou ook de mogelijkheid van een geheel of gedeeltelijk herbouwen van de burcht bestudeerd kunnen worden.(....) Vervolgens vindt er een geanimeerde discussie plaats, men bespreekt de naam van de vereniging, over de talloze mogelijkheden om echt iets te 'doen', om het Valkhof nog meer bij het stedelijk en regionaal gebeuren te betrekken, over de verhouding met Numaga en over het uitbrengen van een klein boekje over het Valkhof.

De discussie wordt nu door de gespreksleider afgerond en hij signaleert grote eenstemmigheid over het idee om te komen tot een vereniging.

MET INSTEMMING VAN ALLE AANWEZIGEN FORMULEERT DE HEER DE LEEUW HET GEZAMENLIJKE BESLUIT ALDUS:-OP 20 NOVEMBER 1978 IS HIER DOOR DE AANWEZIGEN BELANGSTELLENDE EN OPGERICHT DE VERENIGING VALKHOF - DIT HISTORISCH GEBEUREN WORDT DOOR EEN HAMERSLAG BEKRACHTIGD.'

Nu na vijftien jaren terugkijkende is duidelijk; wij wisten toen totaal nog niet wat er na die hamerslag boven onze broze hoofden hing! Maar vol enthousiasme gingen we aan de slag! Er werd alvast een voorlopig gevormd waarin zitting namen: J.Nooy als voorzitter, en de heren Th.Verwey, J.v.Meteren en H.v.Brienen als tijdelijke bestuursleden.

Staande de vergadering gaven 17 personen zich op als

lid van de vereniging en werden de eerste plannen besproken: zo spoedig mogelijk openstelling van de Sint Nikolaaskapel met Valkhof-informatie, oprichting van een verenigingsblad, excursies en een goede informatie in het Valkhofpark. Nog dezelfde avond werden hiervoor enige commissies samengesteld.

Er werd enorm veel werk verzet! De onvergetelijke en spontane Hubert Estourgie ontwierp al direkt voor de vereniging een nooit overtroffen vignet en stelde een prachtige Valkhofpentekening beschikbaar voor verkoop en ledenaanwerving. Ook verscheen na enige maanden het éérste nummer van ons 'Valkhofnieuws', keurig uitgevoerd en verzorgd door de heer J.Nooy. Hij schrijft in zijn voorwoord (blz.2);

'U heeft nu in handen één van de eerste uitingen van daadwerkelijk bezig zijn van uw Valkhofvereniging. Eén van de eerste uitingen, want het bestuur en zij niet alleen, heeft niet stil gezeten. Verderop in deze uitgaven kunt U er meer over te weten komen.

Valkhof-nieuws is waard om bewaard te worden en te blijven. Daartoe worden de uitgaven per jaargang doorlopend genummerd en uitgebracht op standaard A 4 formaat, dat aan U verzonden wordt met reeds aangebrachte perforaties. Zodoende kunt u zelf bij de kantoorboekhandel een fraaie band naar keuze in kleur en uitvoering aanschaffen en aldus het Valkhof-nieuws tot een gemakkelijk te raadplegen naslagwerk maken.

In de hoop en verwachting dat u veel lees- en kijkgenot zult beleven aan ons verenigingsblad, en dat er vele jaargangen van zullen gaan verschijnen, wens ik als eerste voorzitter het blad een goede toekomst!'

Ja, elke werker van het eerste uur was ijverig bezig de vereniging tot bloei te brengen, het bewijs hiervan is te vinden in Valkhofnieuws no 2; dat al spoedig verscheen!

'Eerste' informatie in de Valkhofkapel met foto's o.m. van schilderijen. (H. Estourgie)

Een deelopname van de schitterende maquette;
(bouwer; Henk Lamers) nog zonder glasbescher-
ming!!

VERSLAG VAN DE EERSTE ACTIVITEITEN... (1979)

'De contourencommissie kreeg de niet eenvoudige taak toegewezen, om de reeds in het voorjaar geplande tentoonstelling, voor te bereiden, uit te voeren, en tot een goed einde te brengen. Er werd enorm veel werk verzet door een kerngroep, die al volop bezig was toen er van een gemeentelijke goedkeuring nog geen sprake was en is in touw gebleven tot voor het laatst de sleutel van het hek werd omgedraaid.

'Zonder geluk vaart niemand wel' zegt een spreekwoord dit gold ook voor de commissie, die op het laatste moment nog een prachtige maquette ontdekte, en de eigenaar/bouwer ervan dhr H. Lamers wist over te halen deze te exposeren.

De opening vond plaats op zaterdag 14 juli. Precies om twaalf uur begon de heer H.v. Brienen als waarnemend voorzitter zijn begroetingstoespraak.

Wedhouder A. Hubers, die de opening verrichtte, gaf in zijn wederwoord de nog jonge vereniging een compliment. Hij meende dat dit particulier initiatief een hoopvol teken was. De gemeente weet wel wat er aan het Valkhof ontbreekt en men overweegt nog altijd hierin verandering te brengen; het contoerenplan is één van de mogelijkheden. Wie weet wat de toekomst nog voor financiële mogelijkheden in petto heeft, zodat een stuk herbouw misschien te verwezelijken zal zijn. Met het om-draaien van de sleutel en het openen van het hek, maakte hij daarna het eerste naar buitentreden van de vereniging tot een feit!.....'

Precies 5718 bezoekers werden er in de volgende twee weken geteld, vele nieuwe leden werden ingeschreven. Besloten werd de openstelling in 1980 te herhalen, in dat jaar was het aantal leden de 200 reeds gepasseerd werden statuten opgesteld en officieel goedgekeurd.

Bij het kiezen van een naam voor de vereniging ontstonden er enige problemen! Wat denkt U zelf? Kies hier maar eens wat... Vereniging Valkhof; Valkhof-ridders; Vrienden van het Valkhof; Valkhof-bewakers; Vereniging De Valkhofburcht.. Het voorlopig bestuur stond voor een moeilijke zaak, maar om verwarring te voorkomen met b.v. een midgetgolf-club en enkele andere groepen, werd na een indrukwekkende toespraak door de voorlopig voorzitter J.Nooy het pleit beslist en definitief voor de naam Valkhof-vereniging gekozen.

Intussen gingen allerlei activiteiten verder en al spoedig ontving de vereniging voor het eerst een officieel antwoord van de stadsbestuurderen op een verontruste brief betreffende het verval op het valkhof.

Ingekomen brief van de gemeente Nijmegen .d.d. 2 okt. 1979.

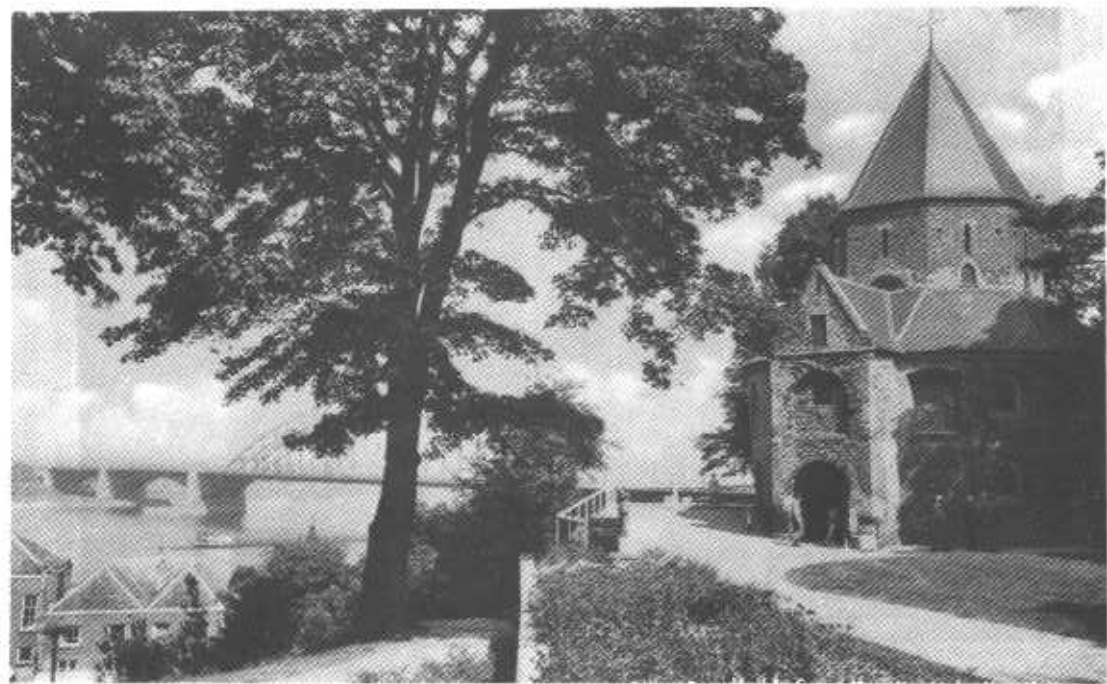
Aan het bestuur van de Valkhofvereniging;
Onderwerp: Verzoek Valkhofverbetering informatie en aanduiding.

Naar aanleiding van Uw brief 7-9-1979 delen wij mede, dat wij met U van mening zijn, dat inderdaad de aanduiding en informatie over het Valkhof en de overblijfselen van de burcht kunnen worden verbeterd.

Wij hebben met waardering kennis genomen van hetgeen U al op dit gebied in het afgelopen seizoen hebt verricht, zodat met de opgedane ervaring kan worden verder gewerkt.

In verband hiermede zullen wij het op prijs stellen, dat indien U gelet op Uw toezegging om bij de uitwerking behulpzaam te zijn ons, een informatieplan wil voorleggen, met een opgave van daaraan verbonden kosten. Wij zullen daarna deze zaak nader bezien.

Burgemeester en Wethouders.
van Nijmegen.

De kapel trok na de opening al dadelijk duizenden bezoekers.

(opn. 1979.)

Bij de z.g. 'parkvernieuwig' in 1984 ging opnieuw zeer veel waardevol historisch materiaal verloren...

Het bewijs was nu geleverd dat de nog jonge Valkhofvereniging door het stadsbestuur werd geaccepteerd als een betrouwbare stem uit de Nijmeegse burgerij. Maar, dan duiken de eerste tegenstanders op. Zij besloten merkwaardig genoeg (uit angst?) een tegenvereniging op te richten 'Het Valkhofcomité'. Zij beschouwden zich als de ware 'Valkhofbeschermers' en onderleiding van de heer Roukema (stadsarchitect) en enkele andere zeer ontwikkelde heren zou men ons 'delittanten' ervoor behoeden geen 'domme besluiten' te nemen, b.v. om van het Valkhof een 'pretpark' te maken! Dat deze elitaire-club geen lang leven zou uitzitten werd ons al spoedig duidelijk.

De ware aap kwam uit de mouw bij de snode plannen die bij de z.g. 'Valkhofvernieuwing' werden doorgedrukt, waarbij zeer waardevol bodemmateriaal een voudig werd 'opgeruimd' en op een haar na de St.Nikolaaskapel aan een instorting ontsnapte!

Dat men in bepaalde kringen allang andere plannen had met het Valkhof werd nog eens benadrukt bij het brutaal wegvoeren van de oude burchtfragmenten!

Ons bestuur diende hierover dan ook een scherp protest in bij B en W. Dit zouden wij in de daarop volgende jaren nog vele malen moeten herhalen. Van een 'Valkhofcomité' is nooit meer iets vernomen, wel liep het Valkhofpark telkens grote schade op bij de toegestane evenementen!

Hier ligt weer eens het bewijs dat een Valkhofvereniging als de onze, een bittere noodzaak is en als taak heeft richting aan te geven maar ook remmende te werken bij op drift geraakte ambtelijke personen. Natuurlijk kunnen wij in dit artikel slechts enkele punten belichten en bespreken uit een Valkhofgeschiedenis die zich nog steeds ontwikkeld en waarin wij, misschien onbewust, een belangrijke taak vervullen!

BRUISENDE ACTIVITEITEN (1980)

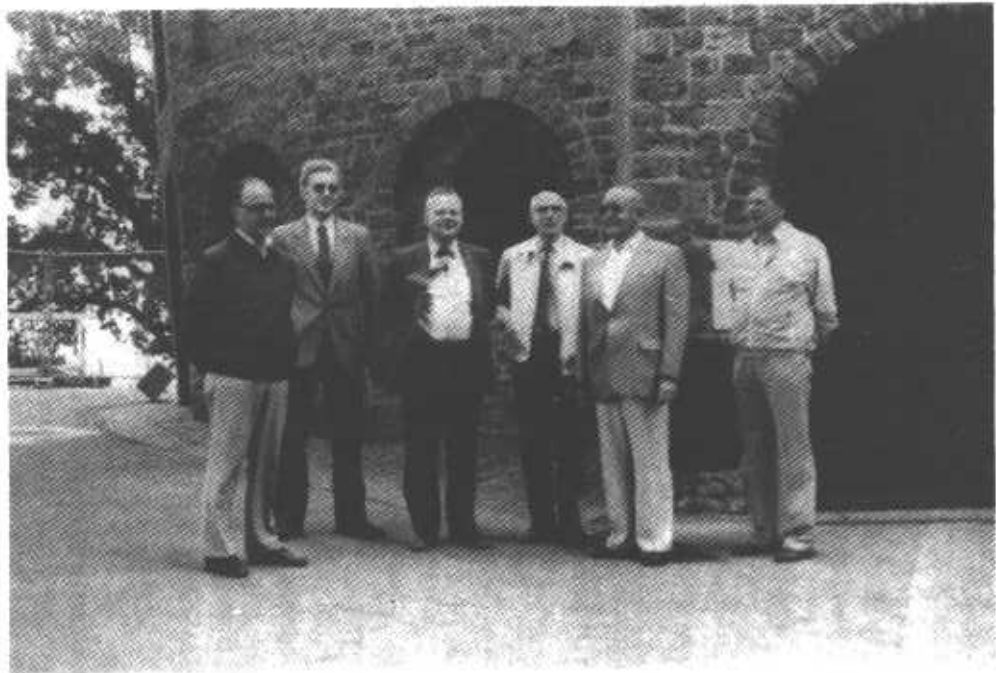
De eerste jaren van de Valkhofvereniging waren bruisende van activiteiten! In het park werden voorlopige informatie panelen geplaatst. Echte ingelijste pen-tekeningen iedere nacht in de kapel opgeborgen. In de maanden Juli en Augustus was daar een Valkhoftentoonstelling met schilderijen prenten enz. Alles kwam tot stand met enthousiaste vrijwilligers die onvermoeid de taken uitvoerden. Het waren de bekende werkers van het eerste uur die steeds nieuwe plannen naar voren schoven. In deze tijd ontstond dan ook het plan om gedurende decembermaand een kerstgroep in de Nikolaaskapel te plaatsen.

De tentoonstelling werd opnieuw een succes met als hoogtepunt de 'kerke-pad' route van de N.C.R.V. waarin ook de Valkhofkapel was opgenomen. Dit alles zorgde ervoor dat onze vereniging tot ver buiten de regio bekend werd. Eind augustus hadden de toezichthouders ruim 15.000 bezoekers geteld. Hierover in Valkhofnieuws no. 4;

'...ja, U leest het goed: meer dan 15.000 (volwassen) getelde belangstellenden uit alle delen van de wereld! De reacties van jong en oud kunnen in het kort samengevat worden:

'EINDELIJK HOOP VOOR HET VALKHOF! GA ZO DOOR!

De enorme sympathie en warme belangstelling waar wij zo vaak door verrast zijn, hebben ons (=de tentoonstellingsgroep) doen besluiten om in het komende jaar de kapel van eind mei tot begin september iedere dag te openen. Door de kerkepaddagen is de Valkhofvereniging in ruime mate in ons land en ook daar buiten bekend geworden. Ruim 60 nieuwe leden konden wij in die dagen inschrijven! Eén van de mensen die zich opgaven was de heer M. In de Betouw, uit Nieuwegein, een directe afstammeling van de bekende Johan in de

De onvermoeide 'werkers' van het eerste uur in totaliteit

Betouw, de man die tevergeefs geprobeerd heeft het Valkhof voor het nageslacht te behouden. Voor de Valkhofvereniging is het een eer een lid van deze familie als lid te mogen begroeten!

Dit voorval en allerlei andere gebeurtenissen en gesprekken, maken het toezicht houden in de kapel tot een interessante tijdsbesteding.

De nieuwe opstelling van de expositiepanelen is over het algemeen goed beoordeeld en geenszins als storend ervaren. Ook de rustige (klassieke) achtergrond muziek, de bloemen en planten alsook een nieuwe verlichting hebben veel bijgedragen tot een juiste sfeer in de kapel. Veel suggesties uit het publiek zullen in het komende jaar nader uitgewerkt worden.

Het blijft jammer dat de ruimte waarover wij kunnen beschikken zo vochtig is en niet te verwarmen. Ideaal zou zijn als men de kleine aanbouw (vroegere doorgang naar de Burcht) weer zou herstellen. Verwarming en vochtigheidsgraad kunnen dan van hieruit geregeld worden, expositie en opbergkamer komen beschikbaar, de opgang naar de nu moeilijk bereikbare bovengalerij is te realiseren, enkele broodnodige voorzieningen kunnen worden ingebouwd zodat de oude kapel weer op een waardige functioneel is. Dat dit een grote aanwinst voor het Valkhof zou zijn, is iedereen wel duidelijk. (.....)

De informatie borden die nu al twee jaar in het park hebben gestaan, zullen vernieuwd moeten worden. De gemeente heeft in principe hiervoor een bedrag beschikbaar gesteld.

Al deze plannen zouden overigens nooit hebben kunnen verwezenlijken zonder hulp en inzet van de 'tentoonstellinggroepmensen' en de geldelijke steun van onze leden! En dat best wel eens gezegd worden!

EEN RIDDER VAN DE FURSTENDOMSBURG! (1981)

Zaterdag 9 mei 1981 werd de St. Nikolaaskapel weer voor het publiek opengesteld. Omdat wij hiermee al het derde 'Valkhofseizoen' binnengingen, werd dit speciaal benadrukt door een 'stuntje'. Er was n.l. een 'Waaldriehoek' tot stand gekomen tussen: VELDORAMA, - WAAI ORAMA, en de VALKHOF VERENIGING. Dit was nu oorzaak dat op deze dag 's morgens om 11 uur het Valkhof werd betreden door zijn Keizerlijke Hoogheid Carolus van Aken met zijn gevolg, Piet Hein met zijn gevolg en enkele charmante Velo-girls op historische rijwielen!

Zij werden begroet door de loco burgemeester van Nijmegen, de heer A.H. Hubers.

In zijn toespraak had hij veel lovende woorden aan het adres van de Valkhofvereniging. Het nieuw ontdekken van culturele waarden uit het verleden, waar deze vereniging zich voor inzet, zal zeker veel nieuwsgierigen uit de stad, maar ook uit andere regio's gaan trekken! Hij prees het getoonde initiatief om te proberen met eigen middelen een onderneming gestalte te geven.

Karel de Grote bedankte hem als volgt:

Beste onderdanen, van hoog tot laag!! Toen wij gisteren op uitnodiging van de Valkhofvereniging, een tocht naar ons oude Noviomagus ondernamen, zijn ons onderweg enkele merkwaardige gebeurtenissen overkomen!

Terwijl wij met het schip dat de prachtige naam 'Keizerstad' draagt, via de Moezel de Rijn opvoeren, werden wij gevolgd, door een nogal onderkomen boot moet ik zeggen, waarvan de schipper ons door een toeter voortdurend toeriep: 'U gaat de verkeerde kant uit! In Noyon moet U wezen, in Noyon moet U zijn!'...

Zijn boot die weinig diepgang had, moet echter lek geweest zijn, want toen wij de stad van Gorissen passeer-

De loco-burgemeester, de heer A. Hubers sprak lovende woorden in 1981...

den was hij reeds gezonken.

Maar als ik hier zo om mij heen kijk, dan vraag ik mij mij ongerust af: wat hebben jullie met mijn paleis gedaan? Waar nu de schamele resten van een muziektent staan, stond eens mijn Keizerlijke sponde! Nu wil ik wel toegeven dat mijn slaapkamer niet geheel en al zonder muziek is geweest; mijn vrouw en ik hadden tenslotte vele kinderen! Maar wie geeft U het recht om in plaats van mijn twijfelaar enkel bouwvallen te koesteren?' (zich nu tot de loco-burgemeester richtende) 'Ik sta mij al de hele tijd af te vragen, U komt mij toch zó bekend voor... Wacht eens, nu weet ik het, wij hadden indertijd een man aan het Hof, die voor ons de geldzaken regelde...Hij had altijd een tekort op de begroting! In zijn vrije tijd pleegde er op het slotplein wel eens een liedeken aan zijn lippen te ontsnappen. Die waren vaak kostelijk om aan te horen, U lijkt een beetje op hem!

Maar hoe dan ook, ik, Carolus Magnus, ben vast van plan om deze plaats, die mij altijd al zo dierbaar was nieuw leven in te blazen! Het is toch een schande, dat terwijl Uw benedenstad bruist van bouwactiviteiten, hier, op mijn Valkhof, niets van de grond kan komen! Als iemand mij het telefoonnummer van Wilma wil geven dan zal ik zelf wel even bellen!

Kijken wij nu even terug in de tijd! Toen ik lang geleden mijn paleis hier voor de laatste keer verliet en al een eind in de richting van Aken was, vroeg de schildknaap aan mijn rechter zijde, (voor U links); -Mijn Keizer, hebt U voor U wegging, de sleutel van de voordeur wel op het haakje gehangen? - Helaas U weet het; Koning, Keizer, Admiraal, menselijk zijn we allemaal!...

Maar...beste onderdanen, deze vergetelijkheid is nu in Uw voordeel. Ik zal deze nalatigheid nú goed maken! Ik heb n.l. nu deze sleutel meegebracht en zal die straks aan de hoofdbestuurder van het Valkhof in handen ge-

Karel de Grote kreeg zelfs burgemeesters op de knieën!!

ven. Hiermede bekrachtig ik dan tevens het Raadsbesluit van Uw stadsbestuurderen, waardoor de Valkhofvereniging benoemd wordt tot feitelijk gebruiker van de nog resterende delen van mijn paleis.

Er is wel niet veel van over; heer Nooy, maar U kent ongetwijfeld het gezegde: een gegeven paard moet men niet in de bek kijken! Ik kan echter wel begrijpen dat U als tandarts hiermee wel enige moeite zult hebben! Als Keizer mag ik dan zeggen, dat Uw vereniging toch wel veel losgeslagen heeft in het oude Numaga. Heer Nooy ik geef dus de sleutel hierbij in Uw handen, wees er voorzichtig mee, het is een gouden sleutel! Bij ons was alles van goud....! Houdt hem uit de handen van de ambtenaren, want weet dat je zelden iets terug krijgt van de gemeente!

Verder heb ik besloten, en nu richt ik mijn Keizerlijk gelaat in het bijzonder naar de heer Hubers:

Door U hierbij te eren, hoop ik dat de nalatende ijver voor het Valkhof opnieuw zal gaan groeien onder Uw talloze ambtenaren, (U weet in mijn tijd waren ambtelijke personen al dol op promotie!)

Ik wil U nu als stadsbestuurder hier dus nú benoemen tot 'Ridder van de Furstendomsburgt'!

Mag ik U nu verzoeken naar voren te komen en geknield (de page zal voor een kussentje zorgen) de ridderslag in ontvangst te nemen!.....'

'Hierbij benoem ik de Heer Hubers, wonende in het Rijks gebied van de Palts te Numaga tot ridder van de Furstendomsburcht, met alle rechten en voordelen daaraan verbonden. Tevens geef Ik U het recht om op de plaats waar eens Claudius Civilis stond te knarsetanden des morgens en des avonds tussen zeven en acht uur Uw zoetgevooidde stem te laten horen over de uiterwaarden. Aldus gegeven te Numaga, voor de zoveelste keer maar nu in de meimaand 1981.

Nu wil ik de heer Nooy voor mij zien...neen, U hoeft

niet te knielen..(Page twee;haal even het kussen weg)
Hierbij benoem ik, Carolus, de heer J.Nooy tot feitelijk
beheerder van mijn palts en verleen hem tevens het
recht om twee maal per jaar in zijn vrije tijd, hier in
het park jacht te houden op: honden, katten, konijnen
en ratten!

Aldus gegeven in Numaga in het jaar 1981.....'

Na het openstellen van de kapel, bracht een koor met
orkest, dat de schitterende naam 'Leugenstert' droeg,
sfeervol middeleeuwse muziek ten gehore. Dit werd
voor alle aanwezigen werkelijk een belevenis.

Bij de tentoonstelling trok vooral de geheel vernieuw-
de burcht-maquette van de heer H.Lamers terecht de
meeste aandacht. Henk, extra dank, nogmaals!.....

Tot zover het verslag uitValkhofnieuws no 5 in 1981.
Het aantal bezoekers steeg dat jaar voor het eerst
over de 20.000 !! U ziet maar weer eens dat 'onze'
Valkhofvereniging allang actief bezig was aan de
Waalgade toen er van een Casino, laat staan een ...
'Waalboulevard', nog geen sprake was!!

H. v. Brienens.

In ons Valkhofnieuws 1993 no. 2, bleek door
een onnauwkeurigheid, pag. 10 en 12 verwisseld.
Wij bieden u hiervoor onze excuses aan. Leest u
dus s.v.p. eerst pag. 12 en pas daarna pag. 10.
Wij beloven ons best te doen voortaan zulke ver-
gissingen te voorkomen!

Redaktie.

DE KAPEL OP HET VALKHOF STAAT ER NOG!

In het laatste nog gestencilde eenvoudige Valkhof-
nieuws uit 1981 no 3 (dit was ons 6e nummer) vonden
wij nog een artikel wat zeker ook nú nog de moeite
waard is om te lezen:

De toezichthouder in de kapel op zondag 4 oktober
1981, zal deze dag niet gauw meer vergeten! Wachten-
de op een grote bezoekersgroep, die al een uur over
tijd is, gebeurt er iets wat toch zeker wel vermeld
dient te worden in het Valkhofnieuws.

Het die dag toch al niet zo fraaie weer buiten,
(het was de eerst kermiszonntag) veranderde in korte
tijd van slecht tot zeer slecht. De kletterende regen
werd door rukwinden letterlijk door de open poort
naar binnen geblazen, de storm loeide door de bomen
in het park rukte takken af en enkel al kletsnatte
wandelaars komen dankbaar in de kapel even schuilen.
Dan, bij een enorme windstoot, kraakt het dak letter-
lijk en grote stukken kalk en stukken steen vallen
naar beneden uit de toren op de maquette en de be-
zoekers! Een man die een flinke brok op zijn schou-
der krijgt, kijkt naar boven, veegt zijn mouw schoon
en zegt terwijl hij met grote passen naar buiten stapt
tegen de eveneens geschrokken toezichthouder:
'Ik geloof dat't hier oek nie feilig is, de rège die
spat wel üt mekaor as ie op mien kop falt, mar de
stene' die hier ömlaog komme blieve heel, de rest
snap je eiges wel!!'.....

Blij U lezer toch nog te kunnen berichten dat de ma-
quette vrijwel geen schade opliep en dat de oude Niko-
laaskapel er 'nog' staat!.....

Een blz verder schrijft de heer Nooy o.m.: De eerste
vijf jaar is geen geld beschikbaar..Mijn vraag; halen
de Valkhofmonumenten het eind van deze eeuw nog wel?

EEN BELANGRIJKE TENTOONSTELLING !!

In Hildesheim(Dld) kunt U vanaf 15 augustus tot en met 28 november in het Roemer- en Pelizaeus-museum een tentoonstelling bekijken over de Ottonen-Keizers. Duizend jaar geleden zetelde in deze stad de beroemde bisschop Bernward en er het opvallende Michael-klooster liet bouwen.

Zoals Abt Bruno van Keulen eens de raadsman was voor Keizer Otto II, was bisschop Bernward de raadsman voor de latere jonge Keizer Otto III.

Vele kunstschaten uit de 10e en 11e eeuw zullen in de bovengenoemde museums te zien zijn alsook delen van de enkele jaren teruggevonden Ottonse voorwerpen uit het museum van Quedlinburg.

Vele zeer waardevolle handgeschreven documenten, oorkonden, kleding, uit ivoor gesneden afbeeldingen, vele liturgische voorwerpen, enz. alles 1000 jaar oud. Deze tentoonstelling kan gezien worden als een vervolg-op de beroemde Theophano tentoonstelling in Keulen. (1991)

De museumgebouwen zijn geopend van 'smorgens tien uur tot in de namiddag 18 uur. Op zondagen van 13 tot 18 uur.

Een uitgebreide catalogus (1000 blz.!) met zeer veel informatie is ter plaatse verkrijgbaar.

Voor geïnteresseerden in de Ottonen-tijd is deze expositie zeker aan te bevelen!

Voor muziekliefhebbers nog even dit; naast toneel en film over de Ottonentijd, zal men in Hildesheim ook de opera van Händel; 'Otto en Theophano' uitvoeren, deze was in London in het jaar 1723 voor het eerst te horen.

Mevr. H.Linssen. Kranenburg. Dld.

KASTEEL HACKFORT BIJ VORDEN

Door: Louk Hendriks

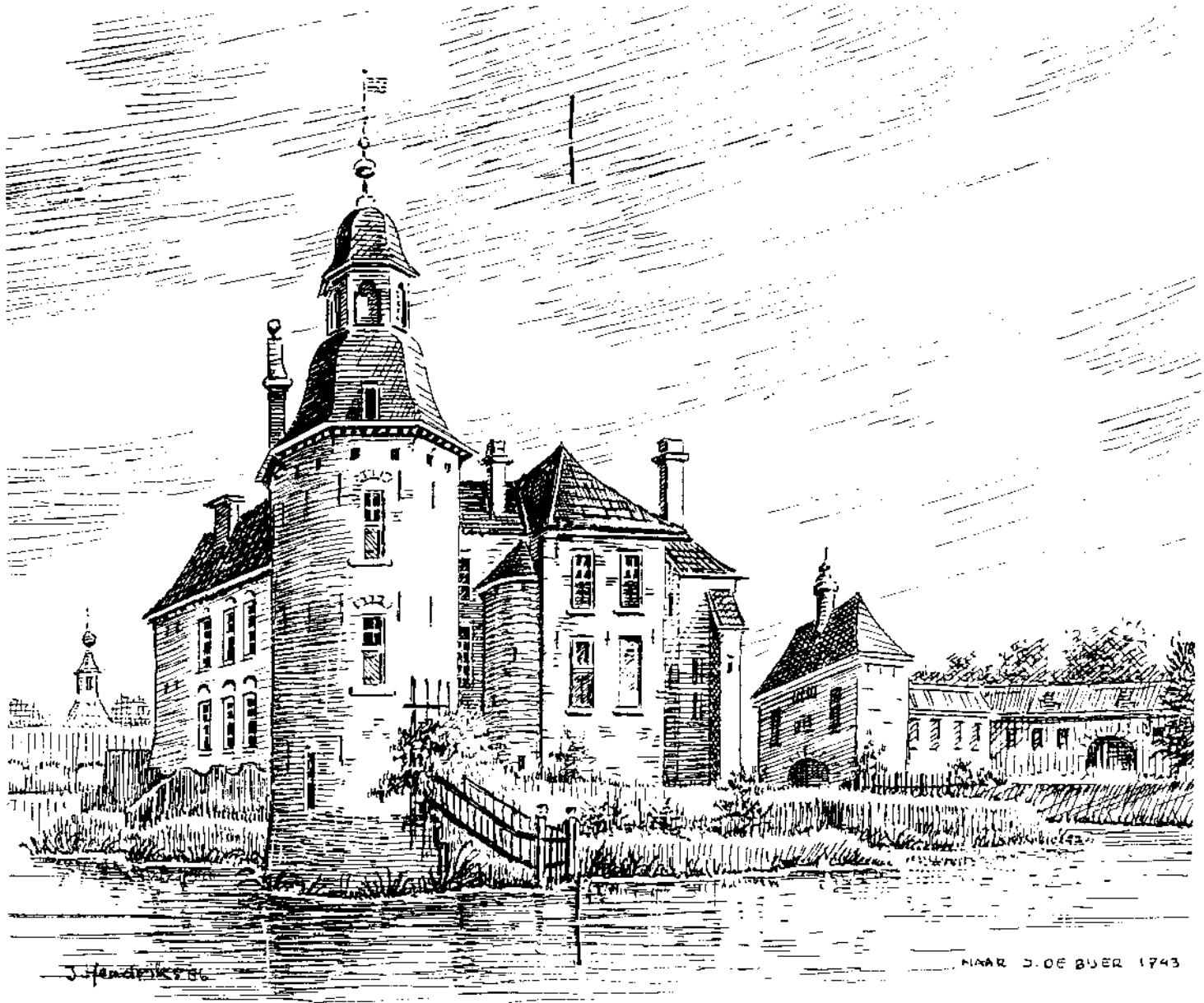
Op ongeveer 2 kilometer ten westen van Vorden ligt aan de weg Wichmond-Steenderen kasteel Hackfort.

De oudste vermelding van de naam Hackfort is gevonden op een oorkonde uit 1324. Dan verkoopt Willem III van Bronkhorst het goed "te Hacvorde" aan ene Jacob van der Weelle. Hij neemt gelijk de naam "van Hackfort" aan. In de oorkonde spreekt men nog niet van een kasteel.

Eén van Jacobs zonen, Gerrit van Hackfort, trouwt in 1367 met Bertrade van Vorden, zodat ook Vorden aan het familiebezit wordt toegevoegd.

In 1392 wordt Gerrits zoon, Jacob van Hackfort, met het goed beleend. In deze leenakte spreekt men dan van het "hues tot Hacforden mit den Voirburchte en de Veesten". Toen was er dus een versterkt huis, vermoedelijk door de eerste heren van Hackfort gebouwd. Er is nog een deel van de 14e eeuwse toren bewaard gebleven, als een uitspringend deel in de zuidelijke vleugel van het huis, met een eigen dakbedekking.

In bezit van Jacob van Hackfort waren in ± 1450 de landgoederen Hackfort, Vorden, Medler, Wiersse en Ohstein. De bekendste van Hackfort, Berend, veldheer van Karel van Gelre wordt in 1504 met het goed beleend. Hij was krijgsoverste in dienst van Karel van Gelre en streed zo tegen de Bourgondiërs. Berend liet enkele verbouwingen uitvoeren om het kasteel te versterken. Hij overleed in 1557 en werd opgevolgd door zijn dochter Jacoba, die getrouwd was met Goossen van Raesfelt. Hun jongste dochter Agnes trouwt in 1565 met Hendrik van Westerholt, zodat de heerlijkheid dan in bezit van de Westerholts komt.

J. Hendrick 86

MADE IN U.S.A. BY J. O. BUEH 1743

Dat het kasteel van betekenis was, bewijst het feit, dat het in 1582 Staatsgarnizoen was. De Spaanse bezetting was er gelegerd. In 1586 wordt het kasteel bij oorlogshandelingen door brand verwoest. De herbouw liet de toenmalige slotvrouwe, Margriet van Hackfort, over aan haar erfgenaam en neef, Borchard van Westerhold, die al in 1598 met de herbouw begon. Hiervan stammen de twee ronde torens en nog wat muurwerk. Pas in 1602, na de dood van zijn tante, wordt hij met Hackfort beleend.

Een eeuw later is het goed in handen van Hendrik Willem van Westerholt. Zijn wapen (en dat van zijn tweede vrouw Margaretha van Oer) wordt door twee leeuwen gedragen bij de ingangstrap. Hendrik Willem heeft waarschijnlijk de opdracht gegeven tot bouw van de watermolen, waardoor later grote conflicten ontstonden.

Willem Hendrik Carel Ripperda heer van Vorden had in het begin van de 18e eeuw ook een watermolen laten bouwen. Omdat het kasteel van Ripperda stroomopwaarts van Hackfort was gelegen, protesteerde Hendrik Willem van Westerholt tegen de bouw van deze molen. De wattertoevoer naar zijn eigen molen zou hierdoor enorm verminderen. Hij diende bij het Hof van Geire een klacht in, betoogde dat er bij Vorden wel altijd een molen had gestaan, maar dat deze al vijftig jaar niet meer in gebruik was. Het Hof moest dus deze molen als een nieuwe molen beschouwen, was zijn conclusie. Hiervoor had Ripperda een vergunning moeten aanvragen, wat hij niet had gedaan. Ripperda was het hier vanzelfsprekend niet mee eens. Zo bleek o.a. dat Hackfort in vroegere jaren wel een waterradmolen in gebruik had, maar meer stroomafwaarts bij het kasteel Suderas, onder Wichmond. Ook kwam naar voren dat Hendrik Willem zonder de nodige vergunningen een oliemolen had gebouwd. De oliemolen is in de 18e

eeuw weer afgebroken; de waterradmolen heeft als korenmolen in de Tweede Wereldoorlog nog dienst gedaan en staat er, links voor het huis, nog steeds.

Het kasteel werd in 1788 ingrijpend verbouwd, en kreeg zo zijn huidige aanzicht. De kern wordt gevormd door een nagenoeg vierkant hoofdgebouw met het front naar het oosten. Hieraan vast zit één van de torens. De andere toren, de zuidwestelijke, staat geïsoleerd, slechts door een smalle, schuin op het huis staande vleugel verbonden. De twee leeuwen bij de toegangstrap flankeerden vroeger de toegang tot de ophaalbrug.

De voorgebouwen verdwenen en de grachten werden gedempt, waardoor het geheel het aanzien van een huis kreeg. Deze ingrijpende verbouwing is het werk geweest van Hendrik Willems kleinzoon, Borchard Frederik Willem van Heeckeren. Helaas is het huis niet te bezichtigen; de tuinen echter wel.

=====

ZOMERFEESTEN LIETEN HUN SPOREN WEER NA

In het vorige nummer hebben wij U bericht, dat het bestuur protest heeft aantekend tegen de overlast veroorzakende evenementen die het Valkhof in de zomer te verwerken krijgt. Na een tweede brief van onze kant berichtte de gemeente ons, dat er in het najaar een nota uitkomt, o.m. over het gebruik van parken. Toch is ook dit jaar niet voorkomen, dat na de zomerfeesten grote stukken gazon zijn weggereden en diepe sporen zijn getrokken! Het is onbegrijpelijk dat een archeologisch monument van grote waarde zó behandeld wordt. Wij hebben in ieder geval gewaarschuwd, maar we zien vol zorgen het Parade-festival tegemoet, dat in September haar tenten op het Valkhof opslaat. Ook van deze zaak houden wij U in nummer 4 op de hoogte.....

Zomerfeesten 1993: Terecht heeft de Valkhofvereniging van te voren gewaarschuwd voor schade aan het park en andere overlast, zoals de moeilijke bereikbaarheid van de Nicolaaskapel. Foto: Do Visser, De Gelderlander.

Enkel dagen vóór het feest van 6 december, al eeuwen als SinterKlaas bekend, kwam bij de Valkhofvereniging het bericht binnen dat Sint Nikolaas persoonlijk de aan hem toegewijde kapel wilde komen bezoeken....!

De schrik sloeg onze bestuursleden in de benen, want in een gebouw zonder deur, aan weer en wind overgeleverd, is het in de wintermaanden niet zo best vertoeven!

Maar met onze spreuk 'het DOEN HERLEVEN' voor ogen, trok een ploeg medewerkers met hark bezem en schop in de hand, het barre oord binnen om er papier, blad, takken en andere ongerechtigheden die naar binnenge-waaid waren, op te ruimen. Zo wilden wij althans proberen de Heilige Man een beetje tevreden te stemmen.

Nikolaas echter maakte in een vooruitziende blik zijn ongenoegen duidelijk kenbaar. Want in de nacht en ochtend trok een orkaan over de stad en rukte met windkracht -11- aan de stadhuisdeuren!

Terwijl op het Valkhof de bomen nog krom stonden in kwalijke stormbuien, betrad tegen het middaguur de bisschop de kapel, waar het bestuur hem verlegen stond op te wachten, maar die kregen zijn zegen... Doch over hun hoofden heen richtte hij zich boos tot het stadsbestuur en zei letterlijk:

'Wanneer ik op 5 december deze mensen 's-avonds hoor zingen; Sinterklaas kapoentje gooi wat in mijn schoentje... terwijl hier in de kapel de kalk uit de gewelven blijft vallen, dan gaat mij dat te ver!! Ik heb dan ook besloten hen niets te geven! Laten zij voortaan hun schoen maar bij een andere kerk zetten, bij de Rietkerk!! (Rietkerk was minister van Financiën!) Dit was krachtige taal, maar hij ging nog verder en

zei tot het bestuur:

'Hier zal wat moeten gebeuren! Het is zaak dat in het kader van jullie contourenplan zo spoedig mogelijk de kleine aanbouw bij deze kapel komt zodat deze van een dreigende ondergang gered kan worden. Daar-toe wil ik vandaag, nu ik toch hier ben, graag de eerste steen leggen!'

Dit gebeurde dan ook buiten en terwijl de natte rukwinden door merg en been gingen probeerde hij niet zonder moeite met de troffel in de hand ook nog zijn tabbert schoon te houden, maar dat had hij er allemaal graag voor over. De steenlegging werd dan ook een 'dappere' daad!

Weer binnen werd de heilige man bedankt door bestuurslid G.Hermans, hij beloofde hem dat de Valkhofvereniging haar plannen blijvend onder de aandacht van de overheid zal brengen. Sint Nikolaas van zijn kant drukte het bestuur op het hart:

'Blijf zorg dragen voor deze historische kapel! Kijk maar eens naar mij wat er gebeurd als iets in handen terecht komt van niet-geïnteresseerden. Men heeft mij de zwarte Piet toegespeeld, en als patroon van de winkeliers met mijter en staf uit Spanje laten komen!! Daarom is het goed dat mijn ware geschiedenis van de heilige uit Myra naast het voormalige altaar te lezen staat en de echte afbeelding nu te zien is!

Vanaf nu staan Uw namen in mijn gouden boek opgetekend en... schrijft U mijn naam maar in Uw ledenbestand, dan zal ik straks thuis met aandacht alles kunnen lezen, misschien dat ik dan mijn besluit te aanzien van het stadsbestuur weer wat kan terugdraaien.'

Ook zijn particuliere chauffeur liet zich inschrijven, terwijl de zwarte Piet glunderend toekeek. Iedereen was nu tevreden, zelfs de kwade wind buiten rond de octogoonbouw nam af tot een veel toepasselijker, windkracht acht!

HET HEDEN VAN DE VALKHOFVERENIGING

Door: Lex Hubers, bestuurslid.

Er wordt wel eens opgemerkt, dat de Valkhofvereniging een club is van enkele hobbyisten, die een utopie nastreven. De utopie van een hele of gedeeltelijke herbouw van wat eens het erfgoed der vaderen was.

Een clubje gezellige lieden, die, af en toe vergaderend wel praten maar toch niets zullen bereiken. 'n Stel amateurs, die toch al lang moesten begrijpen, dat van welke herbouw dan ook niets terecht komt.

Mensen die het wel goed zullen menen, maar niet meer met beide benen op de grond staan.

En zo kunnen we nog wel even doorgaan met de Valkhofvereniging alleen maar negatief, wat meesmuilend te beoordelen.

Het zijn nog altijd de betweters, die aan de kant blijven staan. Want wat zou deze vereniging in bijna de één-en-twintigste eeuw, nu 15 jaar pionierend, nog voor zin hebben? De burcht, ooit de meest imposante van ons Nederland en gelegen op wel de mooiste plek die men zich denken kan, boven een machtige rivier, werd zo'n twee eeuwen geleden gesloopt. Het puin is verkocht aan de gemeente Amsterdam om er de Kalverstraat mee te plaveiën.

En nu kan men zeggen: dat is dan gebeurd, dat is dan jammer maar je zult je bij de feiten moeten neerleggen. Ja wél neerleggen bij de feiten, maar niet bij de pakken.

Als er, in deze stad en ik noem het nog altijd de oudste stad van Nederland, niet een enthousiaste club mensen zou zijn, die niet alleen de gedachte aan wat was, levend zouden houden, maar ook willen blijven ijveren voor het Valkhof in al z'n historische waarde, dan konden er in deze tijd wel eens ideeën

gaan ontstaan, om van één van de laatste plekken groen, zo vlak bij het centrum, ook maar een moderne bouwlocatie te maken.

Historie is levend verleden, als je er op de juiste manier mee omgaat. Het is in mijn ogen dan ook foielelijk om vlak bij deze historische plek een museum te gaan bouwen, ultramodern, passend in de twintigste eeuw, maar nou net niet passend bij het verleden van onze oude Karelstad.

Waarom kan men niet ijveren om de burcht zó op te bouwen, dat daarin een nieuw Nijmeegs museum gehuisvest kan worden? Men kan dan aanvoeren, dat 'n complete of grotendeelse herbouw een falsificatie is van het verleden. Wat hebben wij dan met de Commanderie gedaan? Daar stond ook nog alleen een ruïne en wat kunnen restauratie-architecten daar van maken!

Het streven naar hoe dan ook een burcht op het Valkhof, is dat zo'n idioot idee? Waar in deze jaren alles gericht is op het oppeppen van economie, imago, toeristische trekpleisters en ga zo maar door, mist men hier een unieke kans om méér dan een toeristisch gebouw te realiseren. En het park dan, zal er aangedragen worden. Nou, dat blijft voor het leeuwedeel gewoon intact.

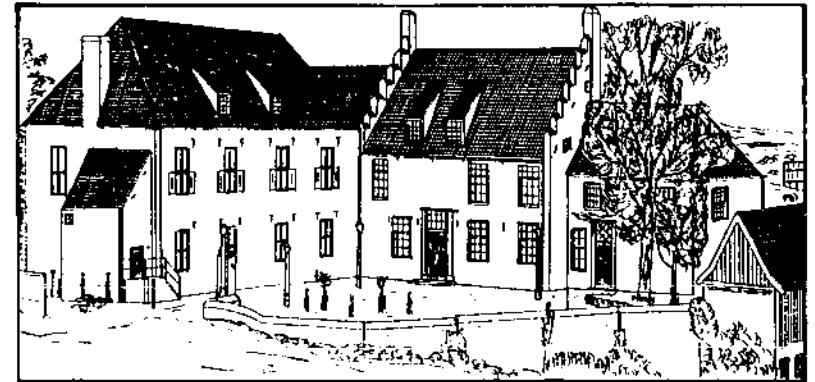
Als oudste stad van Nederland hebben wij, met elkaar, de dure plicht niet alleen de nog resterende monumenten uit het verleden, zorgvuldig te koesteren en te bewaren, maar ook iedere gelegenheid aan te grijpen om dát te herbouwen, wat eens met de Sint Stevenstoren en vele andere kerktorens in Nijmegen, het beeld en het silhouet van onze mooie Karelstad bepaalde.

Dat de Valkhofvereniging in 1993 daar voor blijft ijveren is een initiatief, dat gezien de enorme aantallen jaarlijkse bezoekers, uit binnen en buitenland, die Valkhof en Valkhofkapel bezoeken, de steun

van geheel Nijmegen verdient.

En laat de tegenstanders van herbouw - geheel of gedeeltelijk - maar eens met keiharde bewijzen komen, dat dit niet kan. Laat ze maar eens kijken in Duitsland, wat daar na de Tweede Wereldoorlog op dit gebied herbouwd is. Het lijkt af en toe wel eens of men over de grens cultuur méér koestert dan bij ons!

Dat het heden van de Valkhofvereniging mag overgaan in een toekomst, waar met gezamenlijke inspanning - wellicht ook Europees - de herbouw mogelijk moet zijn! Vroeger had men een slogan, die tegenwoordig best nog gebruikt kan worden: " NOVIOMAGUM, LET OP UW SAECK! ".

De herbouwde Commanderie (tekening: Nol Verhaaff)

DE TOEKOMST VAN DE VALKHOFVERENIGING

Door: Maurice Vollebregt, herbouwcommissie.

ONS HERBOUWSTREVEN, 1978-1993

Op dit moment is de Valkhofvereniging 15 jaar jong. Met dit boekje en onze lustrumdag in November (zie artikel daarover) staan we daar even bij stil. Onze vereniging is in die 15 jaar uitgegroeid van 'n kleine groep enthousiasten tot een behoorlijk grote club waarin het enthousiasme is gebleven.

Maar waar is dit nu op gebaseerd; waaraan ontleent de Valkhofvereniging haar bestaansrecht? Hoe men het ook wendt of keert: het idee van herbouw op het Valkhof; uiteenlopend in varianten van een contourenplan tot de gehele burcht met walmuren.

KANSEN VOOR NIJMEGEN EN OMGEVING

In onze statuten wordt weliswaar niet letterlijk over herbouw van (een deel van) de burcht gesproken maar toch is het een feitelijk doel van de vereniging geworden en gebleven. Immers, met herbouw kan er in het centrum van Nijmegen een toeristentrekker van formaat ontstaan; goed bereikbaar en met een groot uitstralings-effect naar de omgeving toe.

Deze plaats van de oorsprong van Nijmegen, met haar zeer rijke historie, verdient toch beter dan nu! Daarin is in 15 jaar niets veranderd.

WAT IS ER TOT OP HEDEN BEREIKT?

Misschien lijkt het voor een buitenlander wel, dat er eigenlijk nog niets gebeurd is. Wie momenteel op het Valkhof loopt, treft daar nog steeds anderhalve

kapel en wat muurrestjes aan... Gelukkig is er wel degelijk iets bereikt. Het is ons bestuur diverse keren gelukt om ongewenste plannen op en om het Valkhof tegen te houden of bij te sturen, en dat is zeker winst. En wie iets precieser kijkt, ziet dat er in de Nicolaaskapel diverse verbeteringen zijn aangebracht waarvan vele zaken (zoals de deur) op aandrang van de Valkhofvereniging!

Maar dat is niet het enige. Onze vereniging heeft diverse malen een lobby opgezet om het gemeentebestuur en anderen er van te doordringen, dat een historisch verantwoord Valkhofcomplex veel te bieden kan hebben. Tot nu toe kregen onze ideeën geen echte voet aan de grond; toch is er een grotere bekendheid en een brede discussie ontstaan.

Bovendien zegt het spreekwoord: "Nooit geschoten is altijd mis", en zolang de Valkhofvereniging nog pijlen op haar boog heeft blijft zij mikken op herbouw. In de rest van dit artikel zal ik nog eens proberen aan te geven, op welke manieren ons streven tastbaar zou kunnen worden. Misschien komen sommige delen U bekend voor uit eerdere artikelen, maar in het kader van ons lustrum wil ik de zaken nog eens overzichtelijk op een rijtje zetten.

HOE VANUIT HET HEDEN NAAR CONCRETE HERBOUW ?

Basisgedachte bij ons streven is, dat het herbouwproject zoveel mogelijk een particulier initiatief wordt dat zichzelf jaarlijks moet kunnen bedruipen. Dit maakt het voor de diverse overheden veel aantrekkelijker. Het is noodzakelijk, dat het gebouwencomplex naast een toeristische functie ook een praktische gebruikswaarde krijgt. De Valkhofvereniging kan dit allemaal niet alleen; er zal moeten worden samengewerkt met bedrijfsleven, particulieren,

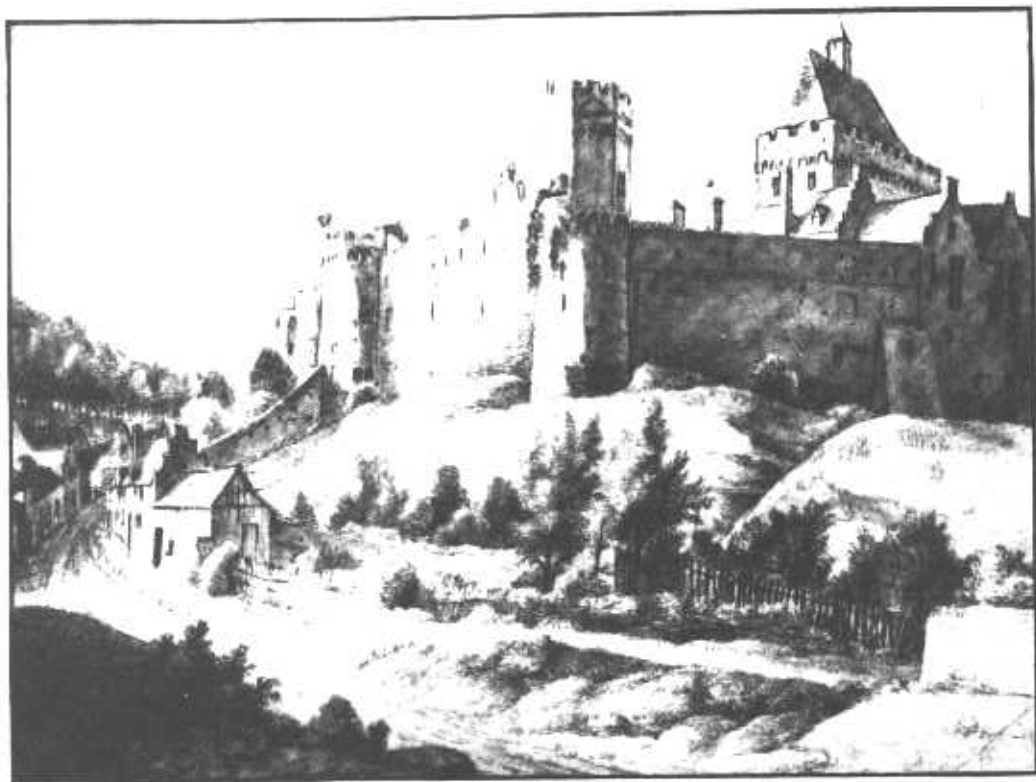
en overheid.

Maar allereerst zal er degelijk onderzoek moeten worden verricht. De redenen daarvoor zijn eenvoudig; het gebouw moet natuurlijk zo precies en verantwoord mogelijk gereconstrueerd worden. Ook de toekomstige bestemming, de haalbaarheid en het financiële plaatje moeten goed zijn uitgewerkt. Een degelijke voorbereiding kan onaangename verrassingen en onzekerheden uit de weg ruimen. Ook zal er naast onderzoek een zeer actieve promotie moeten plaatsvinden.

Onze eerste stap richting herbouw bestond uit een bodemonderzoek via electro-sondering, wat nog niet is afgerond. In een artikel van dhr. Boshouwers valt te lezen hoe dit vervolgd gaat worden. Na ontdekking van bodemresten kunnen deze ook worden opgegraven. Om die delen voor het publiek interessant te maken, kunnen ze vast opgemetseld worden tot net boven het maaiveld. Zo ontstaat er een duidelijk grondplan van de burcht, dat prima tastbaar promotie-materiaal is voor verdere opbouw.

BOUWKUNDIGE ASPECTEN

De resultaten van bodemonderzoek moeten naast andere (bouwkundige) gegevens zoals de vele nauwkeurige tekeningen, schilderijen en historische bronnen omtrent het Valkhof gelegd worden. De Valkhofvereniging heeft in haar bestaan al veel van deze gegevens verzameld. Aan de hand daarvan moet het mogelijk zijn, verantwoorde reconstructie-tekeningen te maken. Afbeeldingen van het inwendige van de burcht zijn weliswaar schaars, maar nauwkeurige bestudering van het exterieur maakt een plaatsbepaling van de interieur-ruimten mogelijk via raampartijen, schoorstenen en trappenhuisen. Op basis van die studie in combinatie met een nauwkeurige waarneming van vergelijkbare gebouwen met

Valkhof met Voerweg vanuit het N.D. (tekening A. Waterloo, ± 1660).

hun interieuren elders in Europa, én gewapend met een dosis historisch-bouwkundige kennis is reconstructie zeer wel mogelijk. Dat hebben verschillende restauratie-architecten ons al bevestigd!

Op dit moment weten we al, dat de inhoud van het gehele complex ongeveer 36.000 m³ bedraagt, bij een nuttig vloeroppervlak van ongeveer 4.000 m². Reconstructie-tekeningen verfijnen dit nog verder, en zijn een bruikbaar instrument bij kostenramingen, exploitatiemogelijkheden en financiering.

MOGELIJKHEDEN MET HET BURCHTCOMPLEX

Sowieso zal een herbouwde burcht een enorme impuls aan het Nijmeegs toerisme geven. De lange Rijkszaal of noord-zuidvleugel, de imposante donjon, de beide kappen en andere ruimten lenen zich uitstekend voor inrichting in historische stijl zodat rondleidingen mogelijk worden. Ook zou het Nijmeegs Museum, dat nu nog op het Kelfkensbos gepland is, onderdak kunnen vinden in het Valkhof. In de noord-west-vleugel zou b.v. de V.V.V. haar hoofdvestiging kunnen krijgen. Ook een commercieel gebruik van (delen van) de burcht is zeker niet ondenkbaar, uiteraard onder goede voorwaarden. De burcht is voor het bedrijfsleven ontzettend representatief: imposant, uniek van stijl en ideaal van ligging! Een (gedeeltelijk) commercieel gebruik van de burcht lijkt ons verantwoordelijk en zelfs noodzakelijk als vaste basis om het gebouw op lange termijn in stand te houden. Bovendien zal een vaste financiële basis ook eerder de medewerking van de verschillende overheden opleveren.

De opzet van de gebouwen leent zich bijvoorbeeld uitstekend voor een gedeeltelijk gebruik in de sfeer van congresruimte, restaurant, hotellerie of kantoor. Tenslotte kunnen eventuele ruimten in het Valk-

hof, die niet goed geschikt zijn voor genoemde exploitatie-mogelijkheden, nog als woonruimten worden verhuurd of verkocht. Gezien de krappe woningmarkt in Nijmegen en omgeving en de unieke lokatie, zal dat naar onze mening niet al te veel problemen opleveren.

FINANCIERING VAN HET HERBOUWPROJECT

Uit het voorgaande is al gebleken dat de financiering sterk samenhangt met het gebruik van het gebouw. De toekomstige gebruikers nemen zo een deel van de kosten op zich, en zorgen voor behoud op termijn. Vanwege de historische uitvoering zal de investering natuurlijk hoger zijn dan bij een gemiddeld gebouw van deze afmetingen. Het leeuwedeel van de kosten zal dan ook moeten worden opgebracht uit schenkingen, subsidies van overheden en culturele instellingen, maar bovenal sponsoring door het bedrijfsleven. Een scholings- of werkervaringsproject kan de kosten reduceren. In Nederland zien we deze opzet werkelijkheid worden in Lelystad, waar het V.O.C.-schip "Batavia" succesvol wordt nagebouwd om actief gebruikt te gaan worden! Ook elders in Europa zijn er gebouwen vergelijkbaar met het Valkhof gereconstrueerd. Dit geeft aan, dat herbouw van het Valkhof zeker niet afgedaan kan worden als een onrealistisch idee!

IS HERBOUW WEL TE VERANTWOORDEN ?

Natuurlijk is herbouw iets anders dan restauratie. Het is niets meer of minder dan reconstructie naar oud model. Dat hoeft echter geen belemmering te vormen om toch te gaan bouwen. We noemen nog eens de grote Nijmeegse monumenten als het Stadhuis, de Sint-Stevenskerk en de Commanderie. Zij zijn voornamelijk reconstructies in oude stijl met moderne materialen.

Geeft alleen de gedachte dat deze gebouwen niet meer stokoud zijn soms minder sfeer? Misschien beleeft een enkeling dat zo, maar wij hebben in de afgelopen 15 jaar wel bemerkt, dat het overgrote deel van de kapelbezoekers daar in het geheel niet zwaar aan tilt.

Een gebouw kan door haar bijzondere architectuur en geschiedenis haar waarde gewoon behouden. En mocht een aantal critici zich toch nog verzetten: een bezoek aan de uitgelegde fundamenten of een herbouwde burcht is niet verplicht. Ook wij storen ons wel eens aan andere gebouwen, maar spreken er dan nog geen zelf-ingesteld veto over uit... Een ander bezwaar is dat het park verloren zou gaan, en dat terwijl er in Nijmegen al zo weinig groen over is. Wij kunnen hier tegen aanvoeren, dat het gebouw slechts 30% van het parkoppervlak in beslag gaat nemen. Op de open ruimten die voorheen de pleinen vormden, staan verreweg de meeste bomen! Deze gaan niet verloren, maar kunnen onderdeel worden van een iets kleiner, knusser park binnen de walmuren, die bovendien met klimplanten kunnen worden aangekleed. Het park tussen de voorpoort en hoofdburcht van kasteel Doorwerth laat dit goed zien. Dit komt dan in de plaats van het huidige, kale en winderige park, dat bovendien niet altijd even veilig is.

CONCLUSIE

Het moge nog eens duidelijk zijn dat de Valkhofvereniging van mening is, dat herbouw van de burcht een haalbare zaak is en een uniek project kan vormen, dat absoluut niet ten onder mag gaan aan 'Hollandse zwaartillendheid'. Nijmegen kan een bekroning van de Waalkade krijgen, en haar Bourgondische sky-line wordt in ere hersteld. Ik hoop dat dit verhaal duidelijk heeft gemaakt, dat de voordelen van het Valk-

hof voor de regio Nijmegen dusdanig zijn, dat zij de nadelen vele malen overtreffen!!

DE TOEKOMST: NIET ALLEEN HERBOUWSTREVEN

Wellicht ten overvloede wil ik nog vermelden, dat de Valkhofvereniging veel meer is dan het streven naar herbouw. Het neemt wel een belangrijke plaats in, maar zaken als de geschiedenis van het Valkhof in ruime zin, excursies, lezingen en ludieke evenementen (zie ook lustrumprogramma) dragen net zo goed bij aan het karakter van onze vereniging. Nu, in het verleden, maar ook in de toekomst.

Tot slot nog enige nieuwtjes: bij het ter perse gaan van dit boekje ziet het er naar uit, dat de gemeente de kapel gaat voorzien van een klimaatregeling. Wij houden dit natuurlijk nauwgezet in de gaten; de uitvoering moet natuurlijk zo min mogelijk afbreuk doen aan het historische karakter van de kapel. Deze klimaatregeling zal uiteindelijk leiden tot een aangename temperatuur, zowel voor bezoekers als voor toezichthouders. Wellicht worden de condities zodanig, dat de gewelfschilderingen hersteld kunnen worden. Ook zou het interieur verder historisch kunnen worden aangekleed.

Verder heeft de redactie met instemming van het bestuur zich voorgenomen, om Valkhofnieuws in een nieuw jasje te steken. Verandering van spijs doet nu eenmaal eten, en stilstand kan achteruitgang betekenen.

Nu rest mij nog de hoop uit te spreken, dat de Valkhofvereniging in de komende jaren een succesvolle en bouwzame periode tegemoet gaat, en dat zij verder uit zal groeien. Wij blijven daar in ieder geval actief aan werken en hopen dat U ons als lid blijft steunen. Tot ziens op zaterdag 20 November!

Door: drs. Fer Boshouwers

In nummer 1 van deze jaargang heeft U kunnen lezen over geofysisch onderzoek op het Valkhof. Dit vond plaats op 22 september 1992. Inmiddels zijn de onderzoeksresultaten bekend en door de herbouwcommissie bestudeerd. Ook de stadsarcheoloog, de heer Jan Thijssen, heeft zich er over gebogen.

Na overleg moest worden geconstateerd, dat de onderzoeksgegevens niet hebben geleid tot conclusies die onomstotelijk bepaalde bouwresten in de bodem doen vermoeden. Het is mogelijk dat de bovenlaag van het Valkhofpark in de afgelopen decennia zoveel veranderingen heeft ondergaan (verhoging en egalisatie) dat de dieper gelegen gedeelten niet werden bereikt met de toegepaste onderzoeksmethode.

In overleg met de onderzoeker, de stadsarcheoloog en de herbouwcommissie, is besloten om een nieuwe onderzoeksmethode op het Valkhof los te laten, namelijk de methode met behulp van grondradar. Hiermee kan nauwkeuriger de inhoud van de bodem worden vastgesteld dan met de electromagnetische methoden met EM-31- en EM-38-apparatuur, die op 22 september vorig jaar werd toegepast.

Het onderzoek zal in de maand september, uiterlijk begin oktober worden uitgevoerd door dezelfde onderzoeker, Dr. D.T. Biewinga, die via de Technische Universiteit Delft over de apparatuur kan beschikken.

Mogelijk vraagt U zich af of het wel zinvol is om zulke bodemonderzoeken te laten verrichten, teneinde allerlei mystificaties omtrent de bouwresten te vermijden, maar ook om eigentijdse kansen te benutten, die meer licht op de bodeminhoud kunnen doen schijnen. Redenen daarvoor zijn mede ingegeven door de bestude-

ring van een lijvig historisch belangwekkend geschrift met betrekking tot de bouwresten in de Valkhofbodem van de hand van de heer J.Weve, stadsarchivaris in de beginjaren van deze eeuw.

De huidige stadsarcheoloog, Jan Thijssen, is ervan overtuigd, dat er zeker door de heer Weve is vastgesteld, dat op het Valkhof resten van de burchtgebouwen aanwezig zijn, althans van de funderingen.

Juist omdat graafwerkzaamheden - vanwege de status van Rijksarcheologisch monument - niet worden toegestaan, is het zaak om elke andere mogelijkheid tot vaststelling van de bodeminhoud te benutten. Precieze afspraken omtrent het onderzoek worden nog gemaakt, maar kunnen niet meer in deze aflevering worden opgenomen. Tezijnertijd zult U nader over de resultaten worden ingelicht.

Een tweede actueel onderwerp betreft de verwarming van de kapel op het Valkhof. Zoals U weet wordt deze kapel door vele tienduizenden mensen per jaar bezocht en de bezoekers worden dan van de nodige informatie voorzien door de heer Hein van Brienen. Uiteraard is hij één der eersten, die geconfronteerd wordt met de behoefte aan een verwarmingsinstallatie of klimaatregeling, die kan bijdragen aan het behoud van de kapel. Immers, vanwege het typische karakter van het gebouw, is het niet mogelijk om zo maar te kiezen voor centrale verwarming.

Bij de gemeentelijke afdeling voor bouwkunde wordt momenteel gestudeerd op de beste oplossing, die kan worden toegepast. In nummer 2 van deze jaargang zijn een aantal suggesties gedaan, o.a. werd gesproken over een vloerverwarming. Ook andere vormen van klimaatbeheersing werden aangetipt.

Bij de afdeling bouwkunde gaat de gedachte echter in de richting van iets totaal anders. Er zijn plannen in de ontwikkeling om over te gaan op klimaat-

LUSTRUMPROGRAMMA ROND HET 15-JARIGE
BESTAAN VAN DE VALKHOFVERENIGING !!

Door: Maurice Vollebregt

Vijftien jaar Valkhofvereniging moet gevierd worden! Niet alleen met de uitgave van dit lustrumnummer, maar ook met een aantrekkelijk dag- en avondprogramma op zaterdag 20 november 1993; exact 15 jaar na de oprichting. Hieronder leest U wat de activiteiten inhouden (onder voorbehoud), hoe U zich opgeeft en wat de kosten zijn. Het is tevens mogelijk om maximaal twee introducties op te geven.

DAGPROGRAMMA: Excursie 'tot leringhe ende vermaeck' naar het indrukwekkende paleis "Het Loo" te Apeldoorn en naar het stoere kasteel "Huis Bergh" te 's-Heerenberg. Wij waarschuwen alvast dat U wegens traplopen e.d. goed ter been dient te zijn:

- 09.00 uur: Vertrek per toeringcar vanaf Nijmegen, Centraal Station.
- 10.00 uur: Aankomst te Apeldoorn met aansluitend bezoek aan paleis en evt. tuinen.
- 12.00 uur: Aperatief of koffie; aangeboden door de Valkhofvereniging.
- 12.30 uur: Lunchbuffet in het Paleisrestaurant; aangeboden door Valkhofvereniging.
- 13.30 uur: Vertrek uit Apeldoorn naar 's-Heerenberg.
- 14.30 uur: Aankomst te 's-Heerenberg met aansluitend een rondleiding door het kasteel.
- 16.00 uur: Vertrek uit 's-Heerenberg naar Nijmegen, aankomst op station rond 16.45 uur.

Zie ook ons avondprogramma op de volgende pagina: >>>

beheersing via infra-rood-straling. Dit zou het vocht heel goed kunnen reguleren en tevens zorgen voor een acceptabele, constante temperatuur. Het belangrijkste effect echter zou zijn, dat de muren, die zeer kwetsbaar zijn, niet verder worden aangetast.

Een niet onbelangrijk bijverschijnsel is, dat het interieur van de kapel niet wordt verstoord door lelijke verwarmingselementen en dergelijke. De heer Ransijn van de gemeentelijke dienst buigt zich momenteel over deze materie en is bereid met ons in overleg te treden. De herbowcommissie van de vereniging zal U op de hoogte houden van de ontwikkelingen in deze zaak.

Wij hopen dat het vierde lustrum kan worden ingegaan met meer zekerheid omtrent de bouwresten in de Valkhofbodem en met een duurzame oplossing voor de klimaatregeling in de kapel. Overigens heeft het laatste geen invloed op het voornemen om het verdwenen Vicarushuisje te verbouwen, dat voorheen aan de kapel gebouwd was en met de bovenverdieping daarvan verbonden was (zie vorige aflevering).

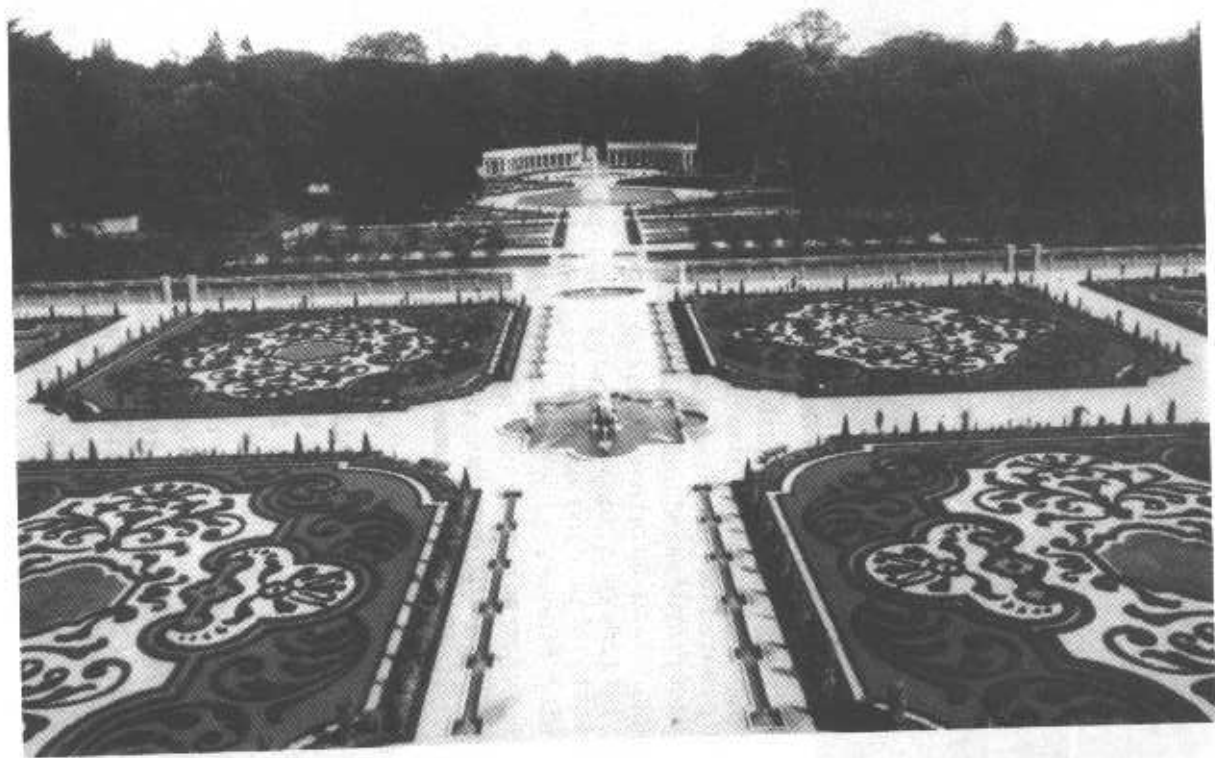
Deze aanbouw zou een aanzet kunnen zijn voor een proefprocedure met betrekking tot verantwoord herbouwen, maar ook een bijdrage kunnen leveren aan de verbetering van het beheer van de kapel.

Immers, diverse materialen (folders, kaarten en voorwerpen) moeten nu in de kapel worden bewaard, waardoor deze niet altijd de rust uitstraalt, die een gewijde ruimte behoort te kenmerken.

AVONDPROGRAMMA: Een gevarieerde avond in een informele sfeer (dus géén vergadering) met diverse verrassingen. Deze avond wordt gehouden in de Valkhofzaal van Cultureel Centrum "De Lindenberg", Ridderstraat 23 te Nijmegen. De toegang is gratis, en de zaal is open vanaf 19.45 uur. Een kleine greep uit het programma:

- ** Openingstoespraken rond 20.00 uur door de heren Nooy en Hubers bij gelegenheid van het derde lustrum.
- ** Vervolgens wordt een drankje aangeboden en het glas wordt geheven op het voortbestaan van de vereniging en de realisatie van haar plannen.
- ** Korte en luchtige dia- en/of filmpresentatie over de geschiedenis van de Valkhofvereniging en verantwoorde herbouw van de Valkhofburcht.
- ** Korte onderbreking met drank voor eigen rekening.
- ** Karel de Grote of één van zijn collega's slaat diverse mensen die zich voor de vereniging hebben ingezet tot "Ridder van de Fürstendomsburcht".
- ** Onderbreking met hapjes aangeboden door de Valkhofvereniging en drank voor eigen rekening.
- ** Een optreden van "de Leugenbank", waaronder Lex Hubers, met kwinkslagen naar de Valkhofburcht en de Valkhofvereniging.
- ** Tot besluit (een schets van de actualiteiten, gevolgd door) een gezellig samenzijn tot 23.45 uur.

HOE IN TE SCHRIJVEN ? Op het bijgevoegde kaartje vult U Uw persoonlijke gegevens in en het totaal aantal

De Franse tuinen achter Het Loo (beide foto's: Rijksmuseum Paleis het Loo).

personen dat meegaat. Het dagprogramma wordt gedeel-
telijk door de Valkhofvereniging gesponsord; voor
deelname dient U vóór 15 oktober a.s. f27,50 p.p.
over te maken op Postbank-gironummer 4438363, t.n.v.
Valkhofvereniging Nijmegen o.v.v. "Lustrumprogramma".
Nog even ter opfrissing van Uw geheugen: voor dit
bedrag krijgt U de busreis, een aperatief of koffie,
deelname aan de lunch en de entree voor zowel Pa-
leis Het Loo als Huis Bergh aangeboden. Entree en
deelname aan het avondprogramma is gratis, maar U
dient zich daarvoor ook via het kaartje op te geven!

Tot slot: Wilt U het deelnamekaartje vóór 15 oktober
insturen en niet alleen het verschuldigde bedrag
overmaken? Dit scheelt ons een hoop zoekwerk. Zodra
Uw opgave binnen is sturen wij U zo spoedig mogelijk
een bevestiging van deelname en het definitieve pro-
gramma, met nadere informatie over opstapplaats e.d.
De lustrumcommissie (bestaande uit de heren Hubers,
van Brienen, Boshouwers en ondergetekende) hoopt
dat er deze keer een interessant en gevarieerd pro-
gramma is aangeboden, voor een fatsoenlijke prijs.
Wij rekenen dan ook op een grote deelname !!!

